

Eerste hulp bij leren*

Een gids die je helpt bij het studeren

Introductie

Wat goed dat je deze gids aan het lezen bent! Dat geeft namelijk aan dat je graag beter wilt leren en het lezen van deze gids is daarbij de eerste stap. In de hoofdstukken staan allerlei tips over bijvoorbeeld concentreren, je tijd indelen, aantekeningen maken en samenwerken. Allemaal dingen die je op school (en buiten school) moet kunnen. Lang niet altijd krijg je op school les over deze onderwerpen. We hebben deze gids geschreven om je te helpen bij het leren. Je vindt een heleboel tips die je eens kunt proberen.

Anders leren leren is lastig, maar het is echt de moeite waard. Nieuw gedrag aanleren kost altijd moeite, wat het ook is. Dat komt omdat je een nieuwe gewoonte moet aanleren. Dat is lastig en het is heel normaal als het niet direct lukt. Maar hou vol! Want als je eenmaal die nieuwe gewoonte aangeleerd hebt, zal je voortaan nieuwe stof makkelijker en sneller kunnen bestuderen.

Waar wij van overtuigd zijn, is dat iedereen beter kan leren leren. Het is het belangrijkste dat je het probeer. In deze gids vind je aanwijzingen over hoe je dat kunt bereiken. Bespreek ook eens met je vrienden welke tips je wel en niet vindt werken.

Deze studiegids is geschreven door:

dr. Lindy Wijsman

dr. Steven Raaijmakers

Onderwijsadviseurs bij Onderwijsadvies & Training, Universiteit Utrecht

Inhoud

- H1 Hoe kan ik me beter concentreren op mijn huiswerk?
- H2 Hoe leer ik op een goede manier voor een toets?
- H3 Hoe zorg ik voor zoveel mogelijk vrije tijd?
- H4 Hoe werk ik goed samen aan opdrachten?

Hoofdstuk 1: Hoe kan ik me beter concentreren op mijn huiswerk?

Concentratie; het ene moment heb je het, het andere moment ben je het weer kwijt. In dit hoofdstuk laten wij zien hoe je beter grip kunt krijgen op je concentratie, zodat je het in de toekomst wellicht lukt om het langer vast te houden.

Bescherm je aandacht!

Even een appje checken, een tik-tok bekijken – hé, wat gebeurt daar buiten? – goh, dit is een leuk liedje. Dit zijn allemaal dingen die kunnen gebeuren wanneer je aan je huiswerk zit. Om je heen zijn er allemaal dingen die je kunnen afleiden. Je zou kunnen zeggen dat al die dingen vechten om jouw aandacht en ze zijn vaak precies zo ontworpen om jouw aandacht zo lang mogelijk vast te houden. Er wordt bijvoorbeeld nadat je een grappig kattenfilmpje hebt gekeken snel een nieuw kattenfilmpje gestart. Op die manier blijf je weer iets langer op de website of in de app.

Het is trouwens niet toevallig dat de website of app jou een kattenfilmpje laat zien. Door te letten op wat voor soort filmpjes je kijkt, kunnen apps en websites andere filmpjes voorstellen die erop lijken. En het gaat nog verder. Apps en websites kunnen ook meldingen gaan sturen als je een tijdje niet op een website bent geweest of een spelletje niet gespeeld hebt. Er verschijnt dan een melding met een leuke aanbieding of de melding dat je extra levens krijgt als je nu een level gaat spelen. Zo wordt het natuurlijk wel héél moeilijk om terug te gaan naar je huiswerk. Aandacht moet je dus eigenlijk beschermen tegen al die dingen die het af willen pakken. Hieronder geven we een aantal tips hoe je dat kan doen.

PRO-TIP: Kijk ook eens naar de instellingen van een app. Hier kun je soms het automatisch doorspelen of de suggesties voor andere filmpjes uitzetten. Op die manier zorg je ervoor dat je niet zo lang blijft hangen als je een aflevering van een serie of aan grappig filmpje gaat kijken.

De grootste aandachtslurper is natuurlijk je telefoon. Je kunt natuurlijk het geluid en trillen uitzetten, maar vaak is de verleiding dan nog te groot om 'm toch erbij te pakken. Het is dan ook een goed idee om je telefoon in een andere kamer te leggen of om 'm even aan je ouders te geven om te bewaren. Zo is de kans heel klein dat je afgeleid zal worden door je telefoon (en zijn je ouders meteen trots omdat je zo serieus omgaat met je huiswerk!). Daarnaast zul je steeds vaker een laptop gebruiken bij het maken van huiswerk of tijdens het leren. Zorg er dan voor dat je niet op social media kan. Er zijn tegenwoordig veel apps op de laptop die je daarbij kunnen helpen. Je zet de app aan wanneer je huiswerk gaat maken en zet 'm weer uit als je klaar bent. Soms kun je een tijd instellen en kun je bijvoorbeeld punten verdienen als het je lukt om niet op social media te gaan. Jezelf belonen nadat je goed geconcentreerd aan het werk bent geweest is sowieso een goed idee. Wees dus streng voor jezelf tijdens het maken van je huiswerk, maar beloon jezelf met iets leuks als je goed bezig bent geweest.

Goed om te weten

Wist je dat slapen heel belangrijk is voor het leren? Als je slaapt, wordt namelijk alles wat je die dag hebt geleerd beter vastgelegd in je geheugen. Het is alsof wat je geleerd hebt nog een keer wordt afgespeeld in je hoofd. Hoe vaker dat afgespeeld kan worden, hoe beter je het de volgende dag kunt herinneren. Helaas werkt slapen met het boek onder je kussen dan weer niet. Dus: goed leren en dan niet te laat naar bed. Lekker slapend leren!

Doe maar één ding tegelijk!

Heb je weleens geprobeerd om tegelijkertijd met je ene hand op je hoofd te tikken en met je andere hand rondjes te wrijven over je buik? Dit is verbazingwekkend moeilijk! Dat komt doordat mensen heel slecht twee dingen tegelijk kunnen doen. Veel wetenschappers zeggen dat mensen dit gewoon niet kunnen. Je hersenen kunnen maar focussen op één taak tegelijk, dus óf op je hoofd tikken óf rondjes wrijven. Als je dan toch twee dingen tegelijk gaat doen moeten je hersenen de hele tijd van taak wisselen. Daarbij gaat veel tijd en energie verloren en het is dus veel handiger om je op een enkele taak te richten.

Dat betekent dus: geen Netflix aan tijdens het lezen van een hoofdstuk. Je geniet ook veel minder van een serie als je tegelijkertijd aan het lezen bent. Maar het betekent ook: niet tussendoor even mailtjes beantwoorden of even kort instagram bekijken. Focus je echt op één taak en maak die helemaal af. Daarna kun je jezelf best belonen door op social media te gaan, maar hou dat kort als je nog meer huiswerk hebt.

Het wordt makkelijk om je te focussen op één taak als je bedenkt dat je de taak binnen een bepaalde tijd af moet hebben. Vraag je ouders daarom eens om een kookwekker of eierwekker en zet die op een kwartiertje. Pas op: gebruik hiervoor niet je telefoon, dan kun je alsnog afgeleid worden! In dat kwartier ga je geconcentreerd aan je huiswerk en probeer je iets af te krijgen. Daarna heb je heel even pauze om te kijken wat je in het volgende kwartier af wilt krijgen en start je de eierwekker weer.

Muziek erbij? Dan alleen zonder tekst.

Maak jij huiswerk met muziek aan? Klinkt heel gezellig, maar leer je er eigenlijk wel goed door? Er zijn verschillende redenen om muziek aan te hebben tijdens het leren. Het maakt het een stukje leuker of je raakt bijvoorbeeld niet afgeleid door andere geluiden in huis (of buiten huis). Eigenlijk dus best een goed idee, als je je wilt concentreren. Door de muziek wordt je niet afgeleid door die grasmaaier buiten of door de langsrazende trein. Maar is alle muziek even goed?

Hierboven hebben we je verteld dat mensen slecht zijn in het doen van twee dingen tegelijk. Zou dat ook gelden voor het luisteren van muziek? Wetenschappers hebben gevonden dat mensen automatisch gaan luisteren naar de tekst in een liedje. Misschien heb je weleens gemerkt dat je opeens aan het meezingen of neuriën bent met de muziek en niet echt meer bezig bent met je huiswerk (als je muziek aan hebt tijdens het huiswerk maken). Dat is normaal, maar wel lastig als je aan het leren bent. Het luisteren naar de tekst in een liedje is een tweede taak die aandacht van je vraagt.

Als je afgeleid wordt door omgevingsgeluid, kan het dus best helpen om muziek op te zetten tijdens het maken van je huiswerk. Let dan wel op dat het muziek is zonder tekst. Tegenwoordig heb je veel afspeellijsten op bijvoorbeeld Spotify die speciaal samen gesteld zijn voor tijdens het leren (zoek op concentratiemuziek of white noise). Op die manier scherm je jezelf af tegen omgevingsgeluiden die je afleiden.

Hoofdstuk 2: Hoe leer ik op een goede manier voor een toets?

Heb je weleens gehoord van dat verhaaltje dat je met je boek onder je kussen zou moeten slapen, zodat alles wat er in het boek staat 's nachts zo je hoofd in kruipt? Heb je het misschien wel eens geprobeerd? Een leuk idee, maar helaas is het niet hoe leren werkt.

In dit hoofdstuk beschrijven we een aantal dingen waar je aan kan denken bij het leren voor een toets, dingen die wel werken om goed voorbereid te zijn op de toets.

Zorg dat je precies weet wat je moet doen en hoe je dit moet doen

Veel leerlingen zetten in hun agenda bijvoorbeeld: 'voorbereiden toets aardrijkskunde hoofdstuk 3'. Het is heel goed om te plannen wanneer je aan de slag gaat. Maar dan heb je nog niet vastgesteld wát je moet doen en hóe je dat gaat aanpakken, terwijl het belangrijk is om dat juist zo precies mogelijk te weten. Beantwoord deze twee vragen om je goed te kunnen voorbereiden:

1. Weet ik wat ik moet doen?
2. Weet ik hoe ik dit moet aanpakken?

De eerste vraag helpt om je doel te bepalen. Moet je bijvoorbeeld een proefwerk of SO voorbereiden? Is het je duidelijk waar de toets precies over gaat en welke soort vragen je kan verwachten? Als je de antwoorden op deze vragen nog niet weet, vraag je docent dan om wat meer informatie over de toets. Bijvoorbeeld over de soort vragen die gesteld worden.

De tweede vraag gaat over de activiteiten die je gaat doen om je goed voor te bereiden. Zet dus op een rijtje welke taken of activiteiten je moet doen om je voor te bereiden op de toets. Dit kan in de vorm van een to-do lijst of stappenplan. Er zijn veel verschillende activiteiten te bedenken. Kijk bijvoorbeeld in dit rijtje voor inspiratie:

- De alinea's die je lastig vindt nog een keer lezen
- Een Mindmap maken van alle kopjes in de hoofdstukken, zodat je de belangrijkste onderwerpen in een overzicht hebt staan
- In je eigen woorden de belangrijkste woorden en de uitleg van die woorden opschrijven, als een soort spiekbrief (die je natuurlijk niet meeneemt naar de toets)
- Oefeningen maken en nakijken met de goede antwoorden erbij
- Jezelf overhoren of laten overhoren
- De stof bespreken met een klasgenoot

Maak een goede planning voor genoeg voorbereidingstijd

Ken je het gevoel dat je de avond voor je toets denkt dat je nog net 1 dag langer nodig had gehad om goed te leren voor de toets? Dat je nog tot héél laat doorleert of juist heel vroeg je bed uit stapt 's morgens om de laatste dingen nog snel na te kijken in je boek? Of juist dat je je niet goed voorbereid voelt en denkt: 'Maar ik had ook te weinig tijd, dus daar komt het door als ik de toets straks niet goed maak'? Deze gedachten hebben te maken met de planning die je maakt voor de voorbereiding op een toets.

Om een planning te maken kijk je eerst hoeveel uur je beschikbaar hebt voor je voorbereiding op de toets. Bekijk wanneer de toets is en bedenk welke uren je kan gebruiken voor de voorbereiding. Probeer een realistische inschatting te maken. Als je net uit school komt wil je waarschijnlijk even ontspannen, en als je gaat sporten van 19.00 tot 20.00 uur dan ben je daarna misschien te moe om nog iets voor school te doen. Kijk dus niet alleen naar wanneer je op school bent en wanneer vrij, maar hou ook rekening met bijvoorbeeld sporten, afspreken met vrienden, ontspannen en je bijbaantje. Hoeveel tijd blijft er dan over?

Maak per toets een activiteitenplan, voor zover dat mogelijk is op basis van de informatie die je hebt. Je geeft daarin aan hoe je de voorbereiding op de toets zou willen aanpakken. Denk aan de to-do list of het stappenplan. Probeer dan in te schatten hoeveel tijd je nodig hebt voor elke activiteit. En bedenk welke activiteit je eerst gaat doen en welke later volgen. Je kan de vragen in het schema hier onder gebruiken om zicht te krijgen op wat al goed gaat en waar je juist wat extra tijd aan wil besteden.

Onderwerpen in de toets: start met het belangrijkste	Hoe goed kan ik het al (goed-redelijk-onvoldoende)	Hoe ga ik leren/oefenen (welke activiteiten ga ik doen)	Wanneer ga ik dit doen (en hoe lang duurt het ongeveer)
1.			
2.			
3.			
4.			
...			

Maak dan een planning. Bijvoorbeeld door in je agenda blokken een kleur te geven, om aan te geven dat je je aan het voorbereiden bent op de toets. Afhankelijk van de activiteit of het vak kan je een andere kleur gebruiken. Een tip is om je planning van achteren naar voren te maken. Begin met de dag van de toets en vul dan je planning in. Deel het leren op in kleine blokjes (50% op dag 1, 50% op dag 2, daarna 100%), daardoor onthoud je beter wat je hebt geleerd.

woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag	maandag	dinsdag
Check of duidelijk is wat je moet leren en hoe de toets eruit ziet, zo niet vraag het bij je klasgenoten of docent na	50%: H3 moeilijke dingen bestuderen, kern opschrijven inclusief belangrijkste jaartallen	50%: H4 moeilijke dingen bestuderen, kern opschrijven	Bijbaan; geen schoolingen	Geen schoolingen	100%: H3+H4 Overhoord worden door klasgenoot	Toets geschiedenis H3 + H4

PRO-TIP: Maak in je planning ook ruimte voor wat reservetijd voor onverwachte gebeurtenissen. Stel dat je je een dag niet zo lekker voelt, dan kan je zonder problemen die dag even niet leren en ga je de volgende dag weer verder. Om dit te kunnen doen moet je op tijd beginnen met het maken van een planning, bijvoorbeeld twee weken voor de toets.

Bekijk bijvoorbeeld ook eens je planning en bedenk wat er mis zou kunnen gaan op de momenten dat je wilt voorbereiden voor de toets. Bedenk steeds twee mogelijke oplossingen, zodat je goed vooruit hebt gedacht.

Goed om te weten

Je weet nu dat het belangrijk is om goed te weten wat je moet leren. Je moet bijvoorbeeld een lijst met Engelse woordjes kennen (beide kanten op), vergelijkingen met wortels oplossen of je moet kunnen beschrijven hoe jagers-verzamelaars vroeger leefden. In principe zou je dus klaar zijn met leren als je de woorden kent, vergelijkingen kunt oplossen en kunt beschrijven hoe jagers-verzamelaars leefden. Dat betekent dat je voor jezelf moet checken of je dat allemaal kunt. Maar hoe doe je dat?

Soms is een tactiek om een hoofdstuk kort door te lezen om te controleren of 'het erin zit'. Je checkt dan vlug of alles je bekend voorkomt. Als dat zo is, dan zul je het op de toets ook wel kennen. Jammer genoeg klopt dat vaak niet. Doordat alles al voor je in het boek staat, kom je niet te weten of het allemaal in je hoofd zit. Doe je boek dus dicht en schrijf alles op wat je weet over de jagers-verzamelaars. Check dit dan met het boek erbij. Iets gemist? Lees dat dan nog eens na.

Een standaardregel is: Als je wilt checken of je iets echt kent: boek weg en doe het uit je hoofd.

PRO-TIP: Hou bij het leren van woordenrijtjes de woorden bij die je vaker niet goed hebt en oefen die vaker. Woordjes die je al vaker goed hebt gehad hoeft je niet meer te overhoren. Dat scheelt weer tijd!

Motiveer jezelf om te leren

Als laatste beschrijven we tips om jezelf te motiveren om te leren voor een toets. Motivatie kan in allerlei verschillende vormen voorkomen. Je kan bijvoorbeeld gemotiveerd zijn omdat je het onderwerp super interessant vindt, of omdat je het heel belangrijk vindt voor je studiekeuze, of omdat het gewoon moet als je over wil gaan.

Als je het interessant of belangrijk vindt, dan is de kans groot dat je meer tijd besteedt aan de voorbereiding van de toets en de stof daardoor beter leert. Je hoeft natuurlijk niet alles even interessant te vinden. Maar je kan jezelf wel helpen om de stof interessanter of belangrijker te vinden en daardoor op een goede manier te leren. Wat je bijvoorbeeld kan doen is:

- Schrijf 1 ding uit de stof op waarvan je het echt leuk vindt dat je dat nu weet. (bijvoorbeeld een soort weetje, dat je ook op feestjes kan vertellen; 'wist je dat kikkers via hun huid ademen')
- Leer samen met een vriend of vriendin en bespreek met elkaar waar jullie meer over zouden willen weten.
- Bedenk wat je aan het onderwerp dat je moet leren kan hebben voor andere vakken, voor je hobby's of voor de studie of het werk dat je later wil gaan doen. Als je nu bijvoorbeeld veel Franse woorden leert dan begrijp je beter waar die zanger van je favoriete hit over zingt of kan je op vakantie makkelijker vrienden maken.

Hoofdstuk 3: Hoe zorg ik voor zoveel mogelijk vrije tijd?

Al tijdens je lessen kan je ervoor zorgen dat je thuis weinig huiswerk hoeft te maken en zoveel mogelijk vrije tijd overhoudt. In dit hoofdstuk krijg je tips over hoe je hier zelf in de les voor kan zorgen.

Help jezelf om actief mee te doen in de les

Door actief mee te doen in de les denk je dieper na over de stof. Als je zelf nadenkt over de stof leer je nieuwe informatie beter. Het helpt je om alles wat je leert goed te verwerken in je hoofd. Je begrijpt en onthoudt daardoor beter wat je hebt geleerd. Waarschijnlijk weet je dan tijdens de volgende les ook meteen weer waar het de vorige keer over ging.

Maar hoe doe je nu actief mee in de les? Er zijn een aantal dingen waar je op kan letten.

Als eerste: Zorg dat je **luistert** als iemand praat. Dit klinkt super logisch, maar is soms toch best lastig. Of het nu de docent of een klasgenoot is, als iemand iets zegt over de inhoud van de les dan is het belangrijk om dit te horen. Je hebt deze informatie namelijk nodig zodat je weet waar het over gaat of wat je moet doen.

Als tweede: Wees niet bang om **van je te laten horen** als de docent een vraag stelt aan de klas. Het gaat er niet om dat je het juiste antwoord geeft of dat je gelijk hebt, maar dat je er iets van leert. En alleen als je laat weten waar jij aan denkt bij een inhoudelijke vraag kan je er achter komen of je op de goede weg bent of niet. Zorg ook dat je meedoet aan inhoudelijke **groepsdiscussies**.

Goed om te weten

Je hebt vast de afgelopen jaren weleens online les gehad. Dan heb je vast ook gemerkt dat het een stuk moeilijker is om je concentratie bij de les te houden. Je zit thuis met al je eigen spullen om je heen, je ouders zijn misschien niet in de buurt en je zit op een laptop (met allemaal afleidende apps erop). Al deze dingen om je heen kunnen je afleiden tijdens het leren, dus het is extra belangrijk om zoveel mogelijk **dingen weg te leggen** zodat je niet afgeleid kunt raken.

Vind je het dan nog steeds moeilijk om je te concentreren op de uitleg van de docent? Kijk eens of je de belangrijkste dingen uit het verhaal van de docent kunt **opschrijven**.

Je kunt ook proberen om een **tekening te maken** van wat de docent vertelt, dit kan helpen bij het onthouden van de stof. Maak bijvoorbeeld eens een striptekening van wat de geschiedenisdocent allemaal vertelt!

Als derde: Zorg ervoor dat je **bij blijft met de opdrachten**. Als je werktijd krijgt tijdens de les dan is het belangrijk om ook echt aan het werk te gaan. Als je het op dat moment niet doet, dan moet je het buiten de les om doen. Nog een pluspunt van bijblijven met opdrachten is dat je je vragen meteen kan stellen aan de docent of aan je klasgenoten.

Als vierde: Laat je **niet afleiden** door je mobiel of door andere leerlingen. Laat je telefoon in je tas zitten en zet hem op stil. Als je afgeleid wordt door andere leerlingen, kijk of je een ander plekje kunt vinden om te zitten. In de pauze en bij vakken waar je samen moet werken is voldoende tijd om met elkaar over andere dingen te praten.

PRO TIP: Maak er een gewoonte van om actief mee te doen in de les. Als het een gewoonte wordt dan wordt het namelijk makkelijker om het vol te houden (Denk maar aan sporten. Als je elke week op hetzelfde moment gaat sporten ben je dat gewend en ga je er makkelijker naartoe, ook als je een keer geen zin hebt).

Check of je alles uit de les begrijpt

Om te voorkomen dat je buiten je lessen heel lang aan je huiswerk moet werken is het belangrijk dat je niet alleen onthoudt wat er in de les aan bod is gekomen, maar dat je dit ook goed begrijpt. Iets begrijpen betekent dat je precies doorhebt hoe het zit. Het goede nieuws is dat je in de les al kan checken of je het begrijpt!

Wat je bijvoorbeeld kan doen is **notities** (aantekeningen of tekeningen) maken als je de stof lastig vindt. Het is belangrijk dat je niet zomaar overschrijft wat er in het boek of in de presentatie van je docent staat, maar dat je dit in jouw eigen woorden opschrijft of tekent. Zo moet je meteen nadenken over wat je eigenlijk leest of hoort en of dit wel logisch is.

Je kan er zelf achter komen of je de stof begrijpt, of in gesprek met je klasgenoten of de docent. Probeer bijvoorbeeld in één of twee zinnen te beschrijven wat **het belangrijkste** uit de les was. Kan je dit? Dan begrijp je waarschijnlijk waar het over gaat. Is dit moeilijk? Vraag je docent of een klasgenoot dan nog eens wat volgens hen het belangrijkste uit deze les was en vergelijk dat met je eigen antwoord op deze vraag. Bedenk dan of jullie allebei gelijk hebben of dat er toch iets anders dan jij dacht het belangrijkste was.

Als je in een les opdrachten maakt dan is het een goed idee om, als je de opdrachten gemaakt hebt, ook de goede antwoorden te bekijken. Leg de goede antwoorden naast jouw antwoorden en **vergelijk** waar jij hetzelfde antwoord hebt of waar jouw antwoord verschilt. Probeer er dan achter te komen waardoor jouw antwoord verschilt en schrijf ook op hoe het beter zou kunnen. Kom je hier niet zelf uit, vraag dan een klasgenoot of je docent om mee te kijken naar jouw antwoord.

PRO TIP: Ook al vind je het lastig of heb je er geen zin in, je kan er beter voor zorgen dat je de lesstof meteen goed begrijpt (wat soms wat meer tijd kost) in plaats van dat je de opdrachten in de les zo snel mogelijk maakt. Als je het afraffelt hebt je namelijk de kans dat je er nog een keer opnieuw voor moet gaan zitten, omdat je toch niet begreep wat je deed of opschreef. Dan kan het zijn dat je het bij het maken van je huiswerk helemaal opnieuw moet leren.

Goed om te weten

Wist je dat er nog meer voordelen zitten aan samenwerken? Naast samen *werken*, kun je in een groepje ook samen *leren*. Als jij iets niet helemaal begrijpt, kan iemand anders uit je groepje het aan jou uitleggen (wist je dat diegene daar ook van leert?). Maar je kunt bijvoorbeeld ook elkaar overhoren of samen flitskaarten maken. Op die manier leer je goed en is het ook nog eens gezellig (niet te gezellig, natuurlijk!)

Hoofdstuk 4: Hoe werk ik goed samen aan opdrachten?

In groepjes werken kan lastig zijn. Toch is het heel slim om hier goed in te worden. In dit hoofdstuk geven we je een paar tips en tricks zodat jij een flitsende start kan maken.

Samenwerken

Op school leer je tegenwoordig hoe je goed samen kan werken. Maar waarom moet je dat eigenlijk leren? Als je later gaat werken, zul je vaak moeten gaan samenwerken. Om je daar nu al op voor te bereiden, kun je er op school mee oefenen. Op die manier ben je er al goed in op het moment dat je het nodig hebt.

Wat is het dan precies, dat samenwerken? Het is in ieder geval niet het verdelen van de taken, die apart van elkaar doen en het dan allemaal samenvoegen. Écht samenwerken betekent dat je samen verantwoordelijk bent voor het geheel, dat iedereen evenveel bijdraagt aan de samenwerking en dat je anderen binnen de groep aanspreekt op regels en afspraken. Goed samenwerken houdt aan de andere kant ook in dat je rollen onderling bespreekt, hulp leert vragen en leert ontvangen. Als laatste is het goed om tijdens het samenwerken open te staan voor de ideeën van anderen. We zijn allemaal anders en hebben andere ideeën, maar we moeten wel samen leren te werken.

Poe, dat is een hele lijst van dingen die je moet kunnen als je gaat samenwerken en ik hoor je al denken: "Maar *hoe* doe ik dat dan allemaal?". Hieronder leggen we de belangrijkste dingen uit en geven we tips die je direct kunt toepassen.

Maak duidelijke afspraken

Stel: je krijgt een opdracht van de docent. Wat is dan het eerste wat je als groep moet bespreken? Eigenlijk lijkt dit heel erg simpel, maar het is misschien wel het belangrijkste van het samenwerken. Je moet er namelijk samen achter komen wat precies de opdracht is. Door dit samen te bespreken heb je het meteen ook door als iemand een ander idee over de opdracht heeft. Wanneer jullie het er samen over eens zijn wat de opdracht precies is, kunnen jullie het gaan hebben over hoe jullie de opdracht gaan aanpakken; jullie maken samen een *plan van aanpak*. In dat plan van aanpak zetten jullie wat jullie precies gaan doen en welke afspraken jullie samen maken. Het is belangrijk om samen duidelijke afspraken te maken en elkaar daaraan te houden zodat iedereen uiteindelijk tevreden is met het resultaat. Hieronder hebben we als hulp een aantal vragen opgeschreven die je kunt beantwoorden in het plan van aanpak.

Vragen om samen te beantwoorden in het plan van aanpak:

- *Wat* moeten we precies doen?
- *Wanneer* moet het klaar zijn?
- *Hoe* willen we samenwerken?
- Welke afspraken maken we daarover?

PRO-TIP: Deel de grote opdracht op in kleinere stukjes en maak samen een gedetailleerde planning waarin staat wanneer je elk stukje af zult hebben. Op die manier lijkt de grote opdracht niet zo groot en is het duidelijk wat iedereen moet doen.

Wat als het niet goed gaat?

Zelfs met een supergoed plan van aanpak kan het weleens misgaan. Samenwerken is namelijk best lastig. Gelukkig kun je heel veel leren van problemen tijdens het samenwerken. Dat kun je doen door de problemen zelf op te lossen (maar let op: lukt het niet, vraag dan hulp aan de docent). Hieronder geven we een voorbeeld hoe je een probleem tijdens de samenwerking kunt oplossen.

Goed om te weten

Wist je dat je werk beter wordt als iemand anders er naar gekeken heeft? Het helpt natuurlijk niet als diegene er alleen naar kijkt, maar als diegene verbeteringen voorstelt dan kun jij op basis daarvan je werk verbeteren. Stel, je hebt iets uit proberen te leggen en je groepsgenoot begrijpt het niet. Grote kans dat je docent het dan ook niet zal begrijpen. Omdat jouw groepsgenoot naar je werk heeft gekeken, kun jij het nog verbeteren voordat jullie het inleveren. Wees dus niet bang om elkaars werk te bekijken. Vind je dit lastig, vraag dan hulp aan je docent.

Probeer het eerst zelf op te lossen

Er zijn een aantal dingen die je moet weten als je een probleem in de samenwerking zelf wilt oplossen. Als eerste moet je weten hoe je iemand kunt aanspreken als er iets misgaat. Hierbij zijn duidelijke afspraken (hierboven besproken) erg belangrijk. Je kunt zelf afspraken maken over hoe jullie elkaar zullen aanspreken als er iets misgaat. Misschien is dit makkelijker te begrijpen met een voorbeeld. In het voorbeeld hieronder heeft Peter een deadline niet gehaald en Mo spreekt hem hierop aan. Alle deadlines hadden ze als groep duidelijk in het plan van aanpak gezet.

- Mo: "Hoi Peter, we hadden afgesproken dat we allemaal vandaag een opzet in zouden leveren. Klopt het dat jij die niet hebt ingeleverd?"
- Peter: "Ja, ik dacht dat ik het gisteren nog na zwemtraining kon doen, maar ik was heel moe na de training."
- Mo: "Ah, oké. We hadden afgesproken dat als iemand van ons een deadline mist, die iets extra's moet doen. Wat zou jij extra kunnen doen?"
- Peter: "Misschien kan ik de opmaak van de voorkant doen?"
- Mo: "Dat is goed. Dan lever jij alsnog je stuk in en doe jij ook de opmaak van de voorkant."

Zoek op tijd hulp

In het voorbeeld zie je duidelijk hoe belangrijk de eerder gemaakte afspraken zijn. Als ze die afspraken niet zouden hebben, dan zou dit gesprek veel moeilijker zijn. Daarnaast zegt Mo niet hoe vervelend, stom of naar die het vindt. Dat houdt die heel slim voor zich. Als laatste is het goed om de ander uit te laten leggen wat er is gebeurd zodat jullie samen een volgende stap kunnen bedenken. In dit voorbeeld had de groep besloten dat als iemand een deadline niet zou halen, die een extra taak op zich zou nemen. Maar ook met zulke goede afspraken kan het voorkomen dat je er niet samen uitkomt. Dat is niet erg en daar leer je van. Maar op dat moment heb je hulp nodig van de docent. Trek dan aan de bel. Let dan goed op hoe de docent het probleem oplost.

Wat als het te gezellig wordt?

Eén van de fijne dingen aan samenwerken is dat het gezellig kan zijn. Als je samenwerkt, is het handig dat iedereen het een beetje fijn vindt om samen te werken. Eén van de dingen die je kunt doen om het leuker te maken om samen te werken, is om samen een team- of groepsnaam te bedenken. Probeer bijvoorbeeld eens al jullie namen samen te voegen tot een leuke groepsnaam of gebruik de eerste letters van jullie namen als groepsnaam (voorbeeld: Tom, Aida en Said zijn samen Team TASI!). Op die manier is het heel duidelijk dat jullie het samen doen en als groep verantwoordelijk zijn voor het eindproduct.

Het kan ook voorkomen dat je in een groep samenwerkt waar het iets té gezellig wordt. Als eerste is het handig om een locatie uit te zoeken waar jullie rustig kunnen samenwerken. Bijvoorbeeld bij de bibliotheek of gewoon beneden met je ouders in de buurt. Maar ga in ieder geval niet pal naast je playstation zitten, dan is de verleiding te groot om daarmee te gaan spelen. Als het te gezellig wordt, kun je het daar ook samen over hebben. Als je duidelijke afspraken hebt gemaakt, kun je elkaar herinneren aan die afspraken. Stel je voor dat je vrijdagmiddag een deadline hebt en iedereen is gezellig aan het kletsen, dan kun je bijvoorbeeld voorstellen: "Zullen we nog even hard aan het werk gaan? We hadden afgesproken vanmiddag de eerste versie in te leveren. Dan kunnen we daarna verder kletsen."

Samenwerken is dus best moeilijk, maar je ziet dat het maken van duidelijke afspraken je een stuk op weg kan helpen. Met goede afspraken zorg je ervoor dat het samenwerken leuk, nuttig en leerzaam kan zijn. Als er dan toch iets gebeurt, is er altijd nog een docent die je kan helpen.

Nawoord

We hopen dat je na het lezen van deze gids veel van onze tips uit gaat proberen. Op deze manier kom je erachter of de tips voor jou werken. Dat klinkt makkelijk, maar soms zul je merken dat je terugvalt in je oude studiegedrag. Dat is niet erg, het gaat erom dat je iets uit hebt geprobeerd. Dat is al heel wat en zeker iets om trots op te zijn. Als je op die manier nieuwe dingen blijft uitproberen, dan komt het zeker goed!